

Anna Przybylska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ZRÓŻNICOWANIE KONKURENCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ GMIN WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

Streszczenie: Konkurencyjność¹ obiektów przestrzennych (regionów) wynika zawsze z działania określonych przyczyn głównych. Jednak na prawidłowości kształtowania konkurencyjności regionalnej wpływają czynniki społeczne, ekonomiczne, demograficzne, przyrodnicze i techniczne. Od jego atrakcyjności zależy rozwój i wzrost. To region tworzy odpowiedni klimat dla przedsiębiorczości i innowacyjności, a co za tym idzie – przewagę konkurencyjną. W. Dziemianowicz [2007; 2008] regionem konkurencyjnym nazywa taki region, który potrafi wygrać konkurencję z innymi regionami (nie musi być najlepszy, wystarczy że jest w gronie najlepszych). Taka konkurencja regionów nazywa się konkurencją o czynniki rozwojowe. Rozpatruje on dwa zasadnicze rodzaje konkurencyjności: „kto z kim?” oraz „kto z kim o co?”, gdyż regiony mogą konkurować między sobą o inwestorów zagranicznych, o zagraniczne środki finansowe czy też o przyciągnięcie turystów.

Słowa kluczowe: region turystyczny, innowacje, konkurencja.

1. Wstęp

Turystyka należy do najbardziej dynamicznie rozwijającego się sektora polskiej gospodarki. Nie tylko zapewnia ona miejsca pracy, ale również stanowi siłę napędową do rozwoju obszarów już atrakcyjnych turystycznie oraz mających szansę zaistnieć jako te, które przyciągną zarówno turystów, jak i inwestorów.

Gospodarka turystyczna należy do ważnych sektorów gospodarki. Szacunkowo wytwarza 4,6-8,0% PKB², a zatem w przybliżeniu dwukrotnie więcej niż rolnictwo. Potencjał rozwoju gospodarki turystycznej i jej konkurencyjność w przestrzeni europejskiej w najbliższym czasie zależy od układu trzech podstawowych zasobów: infrastruktury turystycznej, zasobów kulturowych i walorów przyrodniczych, jak

¹ Konkurencyjność to zdolność do osiągania sukcesu w gospodarczej rywalizacji, a w wymiarze lokalnym to zdolność gminy do przystosowania się do zmieniających się warunków pod kątem utrzymania lub poprawy pozycji w toczącym się współzawodnictwie gospodarczym. Ta rywalizacja przejawia się w dążeniu do pozyskania korzyści z zewnątrz, przyciągając pożądaną inwestorów [Winiarski 1999].

² Polska Agencja Rozwoju Turystyki, www.part.com.pl/news_show.php?id_news=77 (23.12.2004).

również od umiejętności ich wykorzystania dla rozwoju konkurencyjności regionów [*Zaktualizowana Koncepcja...* 2005, s. 40]. Potencjał turystyczny może być istotnym czynnikiem rozwoju układów lokalnych i regionalnych, a niewykorzystany może stanowić o istotnej stagnacji tego obszaru³.

2. Cel opracowania i metoda badawcza

Na podstawie studiów literatury dokonano wyboru wskaźników charakteryzujących konkurencyjność inwestycyjną, stanowiącą o swoistej atrakcyjności, a tym samym konkurencyjności turystycznej badanego obszaru. Na podstawie dostępnych danych statystycznych z lat 2002-2008 dokonano oceny konkurencyjności turystycznej analizowanych jednostek przestrzennych poprzez obliczenie miernika syntetycznego konkurencyjności (metodą wielowymiarowej analizy przestrzennej), charakterystycznego dla każdej gminy w zakresie każdego roku badawczego z osobna i łącznie. Następnie dokonano oceny wpływu wielkości danej jednostki przestrzennej na „bycie konkurencyjnym”.

Za cel badań przyjęto ocenę atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa lubuskiego jako elementu decydującego o atrakcyjności turystycznej, a tym samym o konkurencyjności danej jednostki przestrzennej na tle większego obszaru. Ponadto zdecydowano się dokonać oceny wpływu charakteru gmin na „bycie konkurencyjnym”.

Mierniki konkurencyjności regionów są zależne w dużej mierze od innowacyjności oraz jakości kapitału ludzkiego, a także od klimatu gospodarczego. Brakuje jednak w literaturze wskazania zestawu uniwersalnych mierników, odpowiednich do oceny regionalnej konkurencyjności [Obrębalski 1991, s. 13], stąd konieczność tworzenia mierników dostosowanych do poziomu rozwoju badanego obszaru.

Zdolność do przyciągania inwestorów stanowi szczególny przypadek konkurencyjności gospodarki „na wejściu”. Dopiero w efekcie pozyskania inwestycji, siły roboczej i właściwego rozwoju potencjału turystycznego obszar (miejscowość) wykazuje określony poziom konkurencyjności „na wyjściu”, który przekłada się na zdolność przyciągania strumieni ruchu turystycznego [Kachniewska 2008, s. 79]. Stąd dokonano wyboru cech diagnostycznych, które decydują o atrakcyjności inwestycyjnej, przyciągającej przedsiębiorców. Na podstawie studiów literatury dokonano wyboru wskaźników charakteryzujących konkurencyjność gmin województwa lubuskiego. Podstawowymi zasadami doboru cech diagnostycznych były:

- wybór zmiennych charakterystycznych dla jednostki podziału terytorialnego, jakim jest gmina (83),
- ujęcie czynników decydujących o atrakcyjności inwestycyjnej (68).

Duża liczba zastosowanych zmiennych opisujących obiekty w wielowymiarowej analizie porównawczej spowodowała konieczność grupowania zmiennych

³ Na przykład na skutek braku zainteresowania inwestorów zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

w działy tematyczne. Czynniki decydujące o atrakcyjności inwestycyjnej zgrupowano w siedem głównych działów: dochody i wydatki budżetów, gospodarka komunalna, ludność, zatrudnienie, ochrona zdrowia, podmioty gospodarcze oraz rynek pracy. Źródłem danych do powyższych działów były dane zawarte na stronach Głównego Urzędu Statystycznego oraz informacje dostępne na stronie Instytutu Turystyki w bazie gmina 2007.

Walory turystyczne uznaje się za podstawę rozwoju turystyki. Pozwalają wyznaczyć obszary, na których teoretycznie może się ona rozwijać. Są warunkiem koniecznym dla rozwoju ruchu turystycznego, ale niewystarczającym. Muszą bowiem być uzupełnione zespołem urządzeń i instytucji tworzących bazę materialno-organizacyjną, bez której wszelakie atrakcje pozostałyby niewykorzystane, a nawet niedostępne. Dlatego jest niezmiernie ważne, aby dany obszar miał nie tylko walory turystyczne, ale także zasoby stanowiące o tym, że jest on atrakcyjny dla przyszłych inwestorów [Gołębski 1999, s. 25].

Na podstawie literatury przedmiotu [Gołębski 1999; Swaniewicz, Dziemianowicz 2001; Dziemianowicz 2004] uznano, że atrakcyjność inwestycyjna jest wypadkową czterech działów, na które składają się:

- infrastruktura usługowa,
- infrastruktura techniczna,
- zatrudnienie miejscowej ludności w poszczególnych sektorach gospodarki,
- finansowanie rozwoju lokalnego.

W obrębie każdego z działów wyróżniono szereg wskaźników, które uznano za najważniejsze w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej badanego obszaru.

Zweryfikowanym zmiennym diagnostycznym zostały nadane zróżnicowane wagi. Zmiennym charakteryzującym atrakcyjność inwestycyjną zostały przypisane zróżnicowane wagi na podstawie badań ankietowych i indywidualnych rozmów z przedstawicielami jednostek samorządów lokalnych oraz gestorami bazy turystycznej.

Po zakończonym etapie przypisywania wag przystąpiono do nadania charakteru stymulant⁴ wszystkim wskaźnikom, a następnie do normalizacji danych zebranych do oceny atrakcyjności inwestycyjnej obszaru badań. Normalizacja wskaźników umożliwiła dokonanie analizy porównawczej badanych gmin w obrębie przyjętych wskaźników ze względu na ograniczenia wskaźników do kryterium [0,1]. Normalizacja została dokonana na podstawie odniesienia się do gminy wzorcowej jako gminy otrzymującej najwyższą wartość analizowanego wskaźnika, która tym samym otrzymywała wartość cechy znormalizowanej równą 1. Natomiast gmina niespełniająca badanego kryterium otrzymywała 0.

W obrębie każdego z wydzielonych działów dokonano obliczenia miernika syntetycznego, a następnie ujednoczenia i wyliczenia miernika syntetycznego dla atrakcyjności inwestycyjnej.

⁴ Cechy, które w pierwszym etapie badań miały charakter destymulant, to: użytki rolne, zrzuty ścieków, obecność wyrobisk/zwałowisk i klasy czystości wód.

3. Wyniki badań

Na podstawie otrzymanych mierników syntetycznych dokonano uszeregowania badanych gmin w zależności od zajmowanej pozycji w grupie gmin województwa lubuskiego, przy założeniu, że numer 1 otrzymuje gmina, która miała najwyższe wartości badanego wskaźnika (najwyższe rozumiane jako najlepsze), natomiast im niższa pozycja w rankingu, tym niższy poziom wyniku w grupie. Gminy, które w obrębie analizowanej cechy miały jednakowe wartości, otrzymywały tę samą pozycję „klasową” (tab. 1).

Tabela 1. Klasyfikacja rankingowa gmin województwa lubuskiego w ocenie atrakcyjności inwestycyjnej

| Gmina | Atrakcyjność inwestycyjna | | | | | | | | |
|---------------------|---------------------------|---------------------------|----------------------|---------|--------------|-----------------|----------------------|-------------|-------------|
| | charakter gminy* | dochody i wydatki budżetu | gospodarka komunalna | ludność | zatrudnienie | ochrona zdrowia | podmioty gospodarcze | rynek pracy | MS** ogólny |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| Babimost | m-w | 2 | 27 | 38 | 8 | 12 | 7 | 25 | 2 |
| Bledzew | w | 41 | 45 | 14 | 44 | 47 | 73 | 50 | 41 |
| Bobrowice | w | 29 | 38 | 71 | 19 | 60 | 4 | 9 | 29 |
| Bogdaniec | w | 79 | 70 | 43 | 65 | 37 | 61 | 33 | 79 |
| Bojadła | w | 5 | 5 | 22 | 6 | 31 | 30 | 3 | 5 |
| Brody | w | 17 | 55 | 31 | 37 | 60 | 25 | 16 | 17 |
| Brzeźnica | w | 67 | 47 | 82 | 10 | 60 | 80 | 54 | 67 |
| Bytnica | w | 74 | 54 | 61 | 64 | 39 | 50 | 61 | 74 |
| Bytom Odrzański | m-w | 13 | 17 | 41 | 27 | 49 | 76 | 44 | 13 |
| Cybinka | m-w | 37 | 59 | 63 | 28 | 60 | 1 | 51 | 37 |
| Czerwieńsk | m-w | 22 | 33 | 33 | 9 | 4 | 21 | 18 | 22 |
| Dąbie | w | 57 | 72 | 37 | 71 | 40 | 79 | 19 | 57 |
| Deszczno | w | 76 | 65 | 16 | 83 | 15 | 82 | 60 | 76 |
| Dobiegiew | m-w | 50 | 62 | 77 | 33 | 5 | 49 | 37 | 50 |
| Drezdenko | m-w | 65 | 50 | 70 | 31 | 60 | 58 | 22 | 65 |
| Gorzów Wielkopolski | m | 18 | 6 | 66 | 12 | 51 | 17 | 42 | 18 |
| Gozdnica | m | 73 | 75 | 1 | 75 | 60 | 77 | 55 | 73 |
| Górzycza | w | 3 | 51 | 30 | 35 | 24 | 68 | 15 | 3 |
| Gubin | m | 48 | 32 | 64 | 51 | 21 | 55 | 28 | 48 |
| Gubin 2 | w | 83 | 77 | 73 | 80 | 60 | 54 | 66 | 83 |
| Howa | m-w | 28 | 31 | 55 | 17 | 13 | 45 | 29 | 28 |
| Jasień | m-w | 71 | 71 | 21 | 49 | 60 | 47 | 58 | 71 |

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
|---------------------|-----|----|----|----|----|----|----|----|----|
| Kargowa | m-w | 38 | 13 | 57 | 50 | 48 | 43 | 57 | 38 |
| Kłodawa | w | 6 | 56 | 11 | 14 | 23 | 62 | 48 | 6 |
| Kolsko | w | 47 | 48 | 25 | 2 | 35 | 12 | 23 | 47 |
| Kostrzyn nad Odrą | m | 12 | 2 | 6 | 41 | 45 | 22 | 35 | 12 |
| Koźuchów | m-w | 75 | 73 | 3 | 36 | 60 | 67 | 34 | 75 |
| Krosno Odrzańskie | m-w | 19 | 12 | 74 | 48 | 38 | 63 | 2 | 19 |
| Krzyszczycy | w | 24 | 22 | 62 | 23 | 56 | 26 | 36 | 24 |
| Lipinki Łużyckie | w | 56 | 25 | 81 | 62 | 27 | 19 | 60 | 56 |
| Lubiszyn | w | 81 | 83 | 12 | 46 | 60 | 36 | 62 | 81 |
| Lubniewice | m-w | 20 | 1 | 50 | 73 | 57 | 16 | 59 | 20 |
| Lubrza | w | 14 | 11 | 29 | 18 | 36 | 37 | 9 | 14 |
| Lubsko | m-w | 62 | 29 | 78 | 82 | 9 | 35 | 47 | 62 |
| Łagów | w | 30 | 19 | 44 | 38 | 7 | 71 | 12 | 30 |
| Łęknica | m | 1 | 10 | 65 | 26 | 29 | 29 | 32 | 1 |
| Małomice | m-w | 80 | 82 | 34 | 81 | 19 | 59 | 49 | 80 |
| Maszewo | w | 70 | 74 | 26 | 42 | 60 | 81 | 44 | 70 |
| Międzyrzecz | m-w | 51 | 21 | 80 | 77 | 59 | 3 | 65 | 51 |
| Niegosławice | w | 49 | 39 | 36 | 34 | 2 | 14 | 8 | 49 |
| Nowa Sól | m | 31 | 43 | 18 | 30 | 16 | 18 | 26 | 31 |
| Nowa Sól 2 | w | 53 | 61 | 5 | 45 | 60 | 20 | 10 | 53 |
| Nowe Miasteczko | m-w | 25 | 23 | 79 | 5 | 44 | 53 | 30 | 25 |
| Nowogród Bobrzański | m-w | 33 | 18 | 23 | 59 | 28 | 28 | 42 | 33 |
| Ośno Lubuskie | m-w | 16 | 8 | 47 | 20 | 55 | 11 | 42 | 16 |
| Otyń | w | 44 | 67 | 32 | 63 | 32 | 38 | 64 | 44 |
| Przewóz | w | 72 | 60 | 67 | 56 | 25 | 39 | 53 | 72 |
| Przytoczna | w | 77 | 81 | 69 | 40 | 60 | 24 | 8 | 77 |
| Pszczew | w | 7 | 7 | 9 | 3 | 50 | 5 | 4 | 7 |
| Rzepin | m-w | 10 | 46 | 7 | 43 | 60 | 41 | 32 | 10 |
| Santok | w | 64 | 68 | 39 | 54 | 60 | 72 | 40 | 64 |
| Siedlisko | w | 59 | 34 | 58 | 15 | 8 | 60 | 41 | 59 |
| Skąpe | w | 55 | 53 | 24 | 47 | 60 | 23 | 52 | 55 |
| Skwierzyna | m-w | 23 | 24 | 53 | 11 | 26 | 33 | 42 | 23 |
| Sława | m-w | 4 | 3 | 4 | 4 | 53 | 9 | 9 | 4 |

Tabela 1, cd.

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
|------------------------|-----|----|----|----|----|----|----|----|----|
| Słońsk | w | 21 | 41 | 59 | 39 | 60 | 8 | 11 | 21 |
| Słubice | m-w | 34 | 28 | 75 | 68 | 30 | 42 | 52 | 34 |
| Stare Kurowo | w | 40 | 30 | 48 | 22 | 20 | 40 | 46 | 40 |
| Strzelce Krajeńskie | m-w | 43 | 57 | 51 | 74 | 60 | 6 | 21 | 43 |
| Sulechów | m-w | 8 | 16 | 2 | 57 | 52 | 55 | 31 | 8 |
| Sulęcín | m-w | 46 | 37 | 35 | 25 | 1 | 15 | 14 | 46 |
| Szczaniec | w | 52 | 44 | 10 | 29 | 60 | 51 | 17 | 52 |
| Szlichtyn- gowa | m-w | 15 | 9 | 46 | 7 | 42 | 13 | 5 | 15 |
| Szprotawa | m-w | 60 | 35 | 15 | 53 | 10 | 56 | 56 | 60 |
| Świdnica | w | 9 | 79 | 42 | 66 | 60 | 75 | 24 | 9 |
| Świebodzin | m-w | 35 | 26 | 56 | 21 | 43 | 44 | 13 | 35 |
| Torzým | m-w | 54 | 36 | 27 | 72 | 33 | 27 | 63 | 54 |
| Trzciel | m-w | 27 | 49 | 13 | 24 | 11 | 78 | 27 | 27 |
| Trzebiechów | w | 32 | 14 | 76 | 32 | 46 | 34 | 1 | 32 |
| Trzebiel | w | 82 | 78 | 72 | 79 | 60 | 65 | 37 | 82 |
| Tuplice | w | 69 | 69 | 68 | 70 | 60 | 52 | 44 | 69 |
| Witnica | m-w | 45 | 20 | 19 | 58 | 22 | 48 | 44 | 45 |
| Wschowa | m-w | 63 | 63 | 28 | 67 | 6 | 66 | 43 | 63 |
| Wymiarki | w | 58 | 52 | 54 | 52 | 17 | 57 | 45 | 58 |
| Zabór | w | 68 | 80 | 8 | 60 | 41 | 70 | 15 | 68 |
| Zbąszynek | m-w | 78 | 66 | 80 | 61 | 60 | 32 | 12 | 78 |
| Zielona Góra | m | 11 | 4 | 17 | 13 | 58 | 31 | 6 | 11 |
| Zielona Góra 2 | w | 66 | 58 | 20 | 55 | 3 | 46 | 11 | 66 |
| Zwierzyn | w | 61 | 76 | 40 | 69 | 60 | 74 | 7 | 61 |
| Żagań | m | 39 | 64 | 49 | 78 | 18 | 10 | 20 | 39 |
| Żagań 2 | w | 42 | 40 | 52 | 1 | 34 | 64 | 34 | 42 |
| Żary | m | 26 | 15 | 60 | 16 | 54 | 2 | 38 | 26 |
| Żary 2 | w | 36 | 42 | 45 | 76 | 14 | 69 | 39 | 36 |

* Charakter gminy: m – miejski, m-w – miejsko-wiejski, w – wiejski.

** MS – miernik syntetyczny ogólny.

Źródło: opracowanie własne.

Szczegółowej analizy dokonano w siedmiu działach, w jakie zostały zgrupowane wszystkie wskaźniki. Na tej podstawie sformułowano następujące wnioski: Ocena sytuacji finansowej gmin, obejmująca przede wszystkim takie elementy, jak: dotacje

z funduszy celowych (w tym również z inwestycyjnych), środki na dofinansowanie z Unii Europejskiej, dochody, wydatki oraz dotacje gmin, wydatki na szeroko rozumianą turystykę (kulturę, kulturę fizyczną oraz turystykę), wykazała, że jednostkami administracyjnymi najprężniej wykorzystującymi tego typu finanse są gminy: Łęknica, Babimost, Górzycza, Sława, Bojadło, Kłodawa, Pszczew, Sulechów, Świdnica, Rzepin. Mimo powszechnego przekonania, że charakter administracyjny gminy ma wpływ na wielkość otrzymywanych funduszy i sposób obrotu nimi, w przypadku badanych gmin nie udało się potwierdzić tego faktu, gdyż jedynie w pierwszej dziesiątce gmin najatrakcyjniejszych pod względem analizowanej cechy tylko Łęknica była gminą o charakterze miejskim. Natomiast gminy miejskie największe w obrębie województwa lubuskiego, tj. Zielona Góra oraz Gorzów Wielkopolski, zajmowały odpowiednio pozycje 11 oraz 18. Dlatego skuteczności w możliwości pozyskiwania funduszy m.in. z Unii Europejskiej nie można w tym przypadku powiązać z charakterem administracyjnym gminy bądź też z funkcją pełnioną przez nią w regionie (siedziba powiatu/województwa).

- Po dokonaniu uszczegółowienia rozdziału środków finansowych na turystykę, kulturę i kulturę fizyczną dokonano następujących wydzieleni: jednostkami administracyjnymi finansującymi w najwyższym stopniu kulturę (w przeliczeniu na jednego mieszkańca) były: Rzepin (m-w), Krzeszyce (w), Kłodawa (w), Lubniewice (m-w), Łęknica (m), Krosno Odrzańskie (m-w), Pszczew (w), Słubice (m-w), Żary (m) i Sulechów (m-w). Kolejnego wydzielenia dokonano w zakresie finansowania kultury fizycznej i sportu i w tej grupie do gmin przeznaczających największe fundusze zaliczono takie jak: Górzycza (w), Babimost (m-w), Międzyrzecz (m-w), Żagań (m), Zielona Góra (m), Kostrzyn nad Odrą (m), Słubice (m-w), Gorzów Wielkopolski (m), Nowa Sól (m) i Świebodzin (m-w). Ostatniego, trzeciego wydzielenia dokonano w zakresie wielkości nakładów finansowych przeznaczanych na rozwój turystyczny gminy. W celu uzyskania porównywalności wyników dokonano przeliczenia wydatków tego wskaźnika na 1 mieszkańca. Gminami poświęcającymi największe fundusze na ten rodzaj rozwoju lokalnego swojego obszaru są: Sulechów (m-w), Sława (m-w), Krosno Odrzańskie (m-w), Bytom Odrzański (m-w), Kostrzyn nad Odrą (m), Nowa Sól (m), Pszczew (w), Zwierzyn (w), Kłodawa (w) i Skape (w). Jedynie w przypadku finansowania sportu i kultury fizycznej można wysunąć wniosek, że charakter jednostki administracyjnej może mieć znaczenie, gdyż w grupie najlepszych aż połowę stanowiły gminy o charakterze miejsko-wiejskim. W pozostałych przypadkach raczej należałoby wyeliminować wpływ tego czynnika.
- Ocena gospodarki komunalnej w aspekcie zwodociągowania, skanalizowania, gazyfikacji oraz zużycia poszczególnych mediów w przeliczeniu na mieszkańca wskazała jednoznacznie, że charakter gmin ma tu już większe znaczenie, gdyż jednostkami administracyjnymi, które uzyskały najlepsze klasy, były: Lubniewice, Kostrzyn, Sława, Zielona Góra, Bojadło, Gorzów Wielkopolski, Pszczew Ośno Lubuskie, Szlichtyngowa oraz Łęknica. Cztery jednostki mają charakter miejski, cztery miejsko-wiejski, natomiast tylko dwie wiejski.

- Wskaźniki charakteryzujące czynnik społeczny (ludność, charakter jej zatrudnienia oraz czynność/bierność zawodową) również okazały się czynnikami, które nie świadczą jednoznacznie o tym, że charakter jednostki administracyjnej mógł istotnie oddziaływać.
- Podobnie sytuacja przedstawia się po wyliczeniu miernika syntetycznego ogólnego – atrakcyjności inwestycyjnej badanych gmin województwa lubuskiego. W pierwszej dziesiątce znajduje się tylko jedna gmina o charakterze miejskim – Łęknica (1 pozycja), pozostałe to jednostki miejsko-wiejskie lub wiejskie: Babimost, Górzycza, Sława, Bojadło, Kłodawa, Pszczew, Sulechów, Świdnica i Rzepin. Następnie dokonano podziału badanych gmin na klasy atrakcyjności inwestycyjnej przy uwzględnieniu dwóch elementów:
 - wartości ogólnego miernika syntetycznego atrakcyjności inwestycyjnej,
 - charakteru administracyjnego gmin.

Na podstawie wyliczonych mierników syntetycznych dla poszczególnych działów składających się na atrakcyjność inwestycyjną dokonano obliczenia miernika syntetycznego dla sfery atrakcyjności inwestycyjnej, która była średnią ważoną wcześniej wyliczonych mierników cząstkowych. Na tej podstawie, przy uwzględnieniu wag obliczonych dla każdego z działów, dokonano wyróżnienia czterech grup atrakcyjności inwestycyjnej badanego obszaru. Analiza wykazała, że wartości miernika syntetycznego dla tej sfery były dużo bardziej zróżnicowane aniżeli na poziomie każdego z działów, co pozwoliło na wnioskowanie o znacznym zróżnicowaniu atrakcyjności inwestycyjnej w obrębie obszaru badań.

Na tej podstawie wydzielono pięć równych przedziałów klasowych, a następnie dokonano grupowania gmin w zależności od wyliczonego miernika syntetycznego (tab. 2).

Tabela 2. Przynależność gmin województwa lubuskiego do poszczególnych klas atrakcyjności inwestycyjnej

| Klasy atrakcyjności inwestycyjnej | Przedział wartości wskaźnika syntetycznego ogólnego | | Gminy miejskie | Gminy miejsko-wiejskie | Gminy wiejskie |
|-----------------------------------|---|--------|----------------|------------------------|----------------|
| Klasa A | 1,36 | ⇒ 1,6 | 1 | 0 | 0 |
| Klasa B | 1,11 | ⇒ 1,35 | 0 | 1 | 1 |
| Klasa C | 0,86 | ⇒ 1,1 | 3 | 4 | 5 |
| Klasa D | 0,61 | ⇒ 0,85 | 4 | 20 | 15 |
| Klasa E | 0,36 | ⇒ 0,6 | 1 | 8 | 20 |
| Łączna liczba gmin w grupie | | | 9 | 33 | 41 |

Klasa A – atrakcyjność bardzo duża.

Klasa B – atrakcyjność znaczna.

Klasa C – atrakcyjność umiarkowana.

Klasa D – atrakcyjność mała.

Klasa E – obszar nieatrakcyjny inwestycyjnie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyliczonych mierników syntetycznych ogólnych.

Tak dokonana klasyfikacja pokazała, że większość gmin miejskich znalazła się w klasie o atrakcyjności inwestycyjnej umiarkowanej oraz małej. Natomiast gminy miejsko-wiejskie i wiejskie zdecydowanie charakteryzują się małą atrakcyjnością inwestycyjną oraz brakiem atutów będących swoistym magnesem dla inwestorów.

4. Podsumowanie

Powyższe wydzielenia pozwoliły na sformułowanie kolejnych wniosków:

- Gminy województwa lubuskiego charakteryzują się raczej niewielką atrakcyjnością inwestycyjną lub w wielu przypadkach są to tereny w ogóle nieatrakcyjne – w rozumieniu niedbania o pozyskiwanie inwestorów z zewnątrz. Największy wpływ na tak niski wynik oceny atrakcyjności inwestycyjnej miała bierność w pozyskiwaniu funduszy na rozwój turystyczny obszaru, jak również przeznaczanie niewielkich kwot na ten cel z własnego budżetu.
- W przypadku badanego obszaru województwa lubuskiego nie można jednoznacznie stwierdzić, że charakter administracyjny gmin ma zdecydowanie wpływ na możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych.
- Jedynie w przypadku wydatkowania na dział kultury fizycznej i sportu można się pokusić o stwierdzenie, że charakter gminy odegrał rolę przy rozdzielaniu wydatków z budżetu. Jest to bezpośrednio związane z wielkością badanych gmin i obecnością placówek oświatowych, które często starają się o fundusze na ten rodzaj rozwoju.

Gospodarka rynkowa sprzyja takiej lokalizacji inwestycji, która (z punktu widzenia inwestora) jest najbardziej użyteczna, a więc przynosi korzyści, daje poczucie pewności warunków, pozwala działać w przyjaznym klimacie itp. I tu również powstaje pytanie, czy generalnie inwestowanie jest bardziej opłacalne tam, gdzie poziom rozwoju społeczno-gospodarczego jest wyższy, gdzie istnieją już inne inwestycje, rozwinięte instytucje otoczenia biznesu, bogate doświadczenia władz dotyczące współpracy z biznesem, lepsze wyposażenie w infrastrukturę itp., a więc to, co często określane jest jako „renta położenia”. Czy też może w obecnych warunkach gospodarki rynkowej przeważa inny czynnik: bardziej opłaca się inwestować tam, gdzie koszty ziemi, pracy itp. są mniejsze, a więc na obszarach uboższych we wcześniejsze inwestycje, z reguły słabiej rozwiniętych?⁵

Badania D. Strahl [2006] wskazują jednoznacznie, że konkurencyjność regionu i rozwoju regionalnego są nadal pojęciami dyskusyjnymi, co w konsekwencji nie pozwala na jednoznaczne ustalenie mierników dla wielu sfer rozwojowych. Kolejnym utrudnieniem jest ograniczenie statystycznej bazy informacyjnej, a metodologia

⁵ Zróżnicowanie przestrzenne rozwoju społeczno-gospodarczego polskiej wsi i tendencje jego zmian, Opinie i ekspertyzy OE-148, Biuro Analiz i Dokumentacji, Kancelaria Senatu, 2010 (www.senat.gov.pl).

gromadzenia i obliczania danych statystycznych nie pozwala na precyzyjne analizy porównawcze⁶.

Z punktu widzenia turystyki konkurencyjność regionu oznacza umiejętność stworzenia i wykreowania takiej oferty turystycznej (produktu turystycznego), która odróżniałaby dany region od innych, a w efekcie przyciągnęłaby turystów i zwiększyłaby w regionie korzyści społeczno-gospodarcze wynikające z rozwoju turystyki. Konkurencyjność oznacza zatem bycie innym, lepszym, atrakcyjniejszym [Derek 2008, s. 67].

Literatura

- Derek M., *Walory turystyczne jako czynnik konkurencyjności regionów w Polsce*, [w:] G. Gołębski (red.), *Turystyka jako czynnik wzrostu konkurencyjności regionów w dobie globalizacji*, Wydawnictwo AE, Poznań 2008.
- Dziemianowicz W., *Gmina pasywna*, Wydawnictwo KPZK PAN, Warszawa 2007.
- Dziemianowicz W., *Inwestycje zagraniczne jako czynnik rozwoju polskich regionów*, Ekspertyza wykonana na zlecenie Departamentu Koordynacji Polityki Strukturalnej w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Uniwersytet Warszawski 2004.
- Dziemianowicz W., *Kapitał zagraniczny a rozwój regionalny i lokalny w Polsce*, EUROREG, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 1997.
- Dziemianowicz W., *Konkurencyjność gmin w świetle relacji władze lokalne – inwestorzy zagraniczni*, Wydawnictwo UW, Warszawa 2008.
- Gołębski G. (red.), *Regionalne aspekty rozwoju turystyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- Kachniewska M., *Emisja obligacji komunalnych jako czynnik konkurencyjności regionu turystycznego*, [w:] G. Gołębski (red.), *Turystyka jako czynnik wzrostu konkurencyjności regionów w dobie globalizacji*, Wydawnictwo AE, Poznań, 2008.
- Orębański M. (red.), *Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie*, Wydawnictwo AE, Wrocław 1991.
- Strahl D. (red.), *Metody oceny rozwoju regionalnego*, Wydawnictwo AE, Wrocław 2006.
- Swianiewicz P., Dziemianowicz W., *Ranking inwestycyjny miast powiatowych*, IBnGR, Gdańsk 2001.
- Winiarski B., *Konkurencyjność: kryterium wyboru czy kierunek strategii i cel pośredni polityki regionalnej*, Wydawnictwo AE, Wrocław 1999.
- Zaktualizowana Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa 2005.

⁶ Badania konkurencyjności jednostek lokalnych są obostrzone jednakowymi czynnikami.

COMPETITIVE DIFFERENTIATION OF LUBUSKIE VOIVODESHIP MUNICIPALITIES IN TERMS OF TOURISM

Summary: Competitiveness of spatial areas (regions) is always a consequence of some specific major causes. Social, economic, demographic, environmental and technical factors shape regional competitiveness. As J. Woźniak (1997) noted, a region is an important common value for local populations. Regions' attractiveness contributes to their growth and development. Regions create the atmosphere for businesses and innovation, and in consequence, competitive advantage. A competitive region is a region that is capable of winning with the competition from other regions (it does not need to be the best; it is enough when a region is one of the best). Such regional competition is called competition for developmental factors. It defines two basic types of competition: "who competes with whom" and "who competes against whom and to achieve what"?", as regions may compete with other regions to acquire foreign investments, foreign funds or to attract tourists.